

Naplórészlet a cigarettapapírról

GION NÁNDOR

1941-ben született Szenttamáson, géplakatosnak tanult, majd az Újvidéki Egyetemen tanári oklevelet szerzett. 1963-tól az Újvidéki Rádió munkatársa, majd magyar nyelvű műsorainak főszerkesztője volt. 1993-ban Magyarországra települt át. Regényei és elbeszélései 1968 óta folyamatosan jelennek meg. Legutóbbi művét 1994. 2. számunkban közöltük.

1993 végén Budapesten valahol a Dohány utcában egy földszinti kétszobás lakásban kis szenttamási kolónia alakult. Egészen kicsi, mindössze három tagja van, időnként többen is összejönnek, de csak hárman laknak ott állandóan, két fiatalember és egy fiatal lány. Régről ismerem őket, Szenttamásnak azon a részén nőttek fel, ahol valamikor én is, néha megpróbáltam nevelgetni őket, amikor még egészen kicsik voltak, hallgattak is rám, végighallgatták tanulságos történeteimet a régi szép vagy inkább régi csúnya háborús és háború utáni időkről, azt hiszem, akkoriban meséltem nekik először a cigarettapapírokról, az apámról és nagyapámról, akik még éles konyhakéssel vagdalták a dohányleveleket, sodorták a cigarettát és örültek, ha jó minőségű cigarettapapírhoz jutottak. A három gyerek aztán gyorsan felnőtt, nemigen érdekelték már őket a régi történetek a cigarettapapírról, az sem tetszett nekik, hogy én túl sokat dohányozom, bár én már füstszűrős gyári cigarettákat szívtam, de ezzel együtt nekik volt igazuk, kissé eltávolodtak tőlem meg egymástól is. Az egyik fiút én küldtem el Budapestre matematikát tanulni, annak rendje és módja szerint befejezte az egyetemet, akkor már megkezdődött a háború és a mozgósítás Jugoszláviában, telefonon keresztül ráparancsoltam, hogy maradjon Magyarországon, nehogy átlépje az országhatárt, ő meg csöndes rosszkedvűséggel engedelmeskedett, dolgozni kezdett Budapesten, és gyakran érdeklődött a szenttamásiak felől. A másik fiú Szarajevóba ment egyetemre, kicsit botladozva haladt, de a város megtetszett neki, ami teljesen érthető, Szarajevó tényleg szép és hangulatos város volt valamikor. A lány Szabadkán tanult, aztán ő is elment Szarajevóba, amit én kimondottan helytelenítettem, de ezzel senki sem törődött, a szenttamási fiú és a szenttamási lány már régóta szerelmes volt egymásba, természetesen együtt akartak élni, és együtt is éltek Szarajevóban, és most már mindkettőjüknek tetszett a város és megkedvelték az ott élő embereket. Csakhogy Szarajevót is elérte a háború. A két fiatal az utolsó pillanatban szökött meg a lövöldözések elől, befurakodtak egy zsúfolt repülőgéphez, elröptek Belgrádba, onnan valahogy elvergődtek Szenttamásra, letáboroztak a mi kis folyónk mellett, horgásztak és a háborúról beszélgettek, korukhoz

képest meglepően komolyan. Később eljöttek hozzám Újvidékre. A rádió főszerkesztői szobájában természetesen vágni lehetett a füstöt, ez megint nem tetszett nekik, de úgy tettek, mintha nem zavarná őket, velem is hosszasan beszélgettek a háborúról és tanácsokat kértek, én meg mindenféle találgatásokba és jóslásokba bocsájtkoztam, akkoriban éppen nem szerettem tanácsokat osztogatni még magamnak sem.

Közben bejött az irodámba az egykori helyettesem, egy jó kedélyű, megfontolt beszédű nyugdíjas újságíró, aki életében talán senkit sem sértett meg, ami ritkaság ebben a szakmában, de neki valahogy sikerült mindenkire mindig udvariasan beszélni, a nálánál sokkal fiatalabbakhoz is, megbékélt az étellel, és ahol lehetett, igyekezett hasznosítani magát. Mellettem is hasznos munkát végzett, rengeteget számolt, próbálta egyensúlyba hozni költségvetésünket, én meg folyton többet költöttem a megengedettnél, aztán dühöngtem és lármáztam, bölcs öreg helyettesem ilyenkor nyugalomra intett, azt tanácsolta, várjunk türelemmel, és az elképesztő inflációra hivatkozott. Neki volt igaza, minden évben kilábaltunk az anyagi kátyúból, ezért megkértem, hogy nyugdíjaztatása után is járjon be hozzám az egyre hosszabb számsorokat rendezgetni. Ő szívesen megtette ezt, bejött akkor is, amikor a két tanácstalan fiatal keservesen nyelte a füstöt, csakhamar még sűrűbb lett a füst, egykori helyettesem szűzdohányt és cigarettapapírt vett elő, cigarettát sodort és rágyújtott, udvariasan elnézést kért, amiért meglehetősen büdös dohányt szív, dehát nyugdíjából és tiszteletdíjából nem telik már neki rendes cigarettára.

A két fiatal ezek után már nem tétovázott, gyorsan elutaztak Budapestre. Itt elég sokáig tévelyegtek, lényegében még most is ezt teszik, alkalmi munkákat vállalnak és valahogy megélik, de megtalálták az itt ragadt matematikust, hármasban kibéreltek egy lakást valahol a Dohány utcában, várják a jobb napokat, egyáltalán nem csodálkoztak azon, hogy én is eljöttem Budapestre, tanácsot azonban nem kértek tőlem. Akkor még nem.

De 1994 elején utánuk jött Szarajevó is. Pontosan a szarajevói filmek jöttek utánuk. Messziről, nagy vargabetűvel érkeztek, előbb Franciaországba utaztak, ott bemutatták filmjeiket a boszniai szörnyűségekről, aztán eljöttek Magyarországra, itt is bemutatták a filmjeiket, és villámgyorsan egymásra találtak a Szarajevót megjárta szenttamásiakkal, a bosnyákok is beköltöztek a Dohány utcába. Néhány napig kissé szűken voltak, de azért szépen megfértek, a muzulmán filmek, akiket mellesleg egy szerb nemzetiségű, de magát szarajevói polgárnak valló sofőr fuvarozott, részletesen ecsegették a szarajevói rombolásokat és öldökléseket, boldogok voltak, hogy kis időre kiszabadultak Európába, de már készülődtek is vissza az ostrom alatt álló Szarajevóba, ott akarják kivárni a háború végét, addig majd filmeznek, lehet hogy lövöldöznek is a környező hegyek irányába, és a rádiótelefonon keresztül majd szellemes go-

rombaságokat mondanak a szerbeknek, akik szintén gorombaságokat kiabálnak vissza, dehát ott ez a mindennapi szokás.

Persze mielőtt visszaindultak volna, körültekintően bevásároltak: élelmet, gyógyszert és minden olyasmit, amire szükség van egy harcoló és nélkülöző nagyvárosban. A szenttamásiak megkérdezték tőlük, hogy meddig bírják még anyagilag az ilyen nagy bevásárlásokat. A bosnyákok mosolyogtak, és akkor az egyikük, talán éppen filmrendező, elővett néhány csomag cigarettapapírt. Finom, vékony cigarettapapírok voltak, elérték az egyik tenyerébe. Megmagyarázta, hogy ha csak ezt eladja Szarajevóban, megtérül minden költsége. Ilyen a háború.

Aztán elmentek a muzulmánok a szerb gépkocsivezetővel, Ausztrián keresztül próbálták meg hazajutni, de a határról visszaküldték őket. Még egy éjszakát töltöttek a Dohány utcában, és másnap ismét hazaindultak. Nem jöttek vissza, azóta bizonyára megérkeztek Szarajevóba, szellemes gorombaságokat kiabálnak az ellenségnek, filmeznek, időnként talán lövöldöznek, a cigarettapapírt is nyilván gyorsan piacra dobták.

Az egyik szenttamási fiatal néhány nappal később elballagott hozzám. Töprengve, fejcsóválva beszélt a cigarettapapírról, néha elképedve bár, de még nevetett is a háborús történeteken. Ekkor jó alkalom adódott egy kis kioktatásra, hivatkozhattam volna a régi nevelő szándékú történeteimre, végül mégsem tettem. Inkább várok még türelemmel. Nem vagyok benne biztos, de megeshet, hogy hamarosan meghívják a Dohány utcába.